

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek. Velja za celo leto 30 lir, za pol leta 15 lir, za tri mesece 7 lir 50 stot., za en mesec 2 lire 80 stot. Naročila se sprejemajo vsak dan, a naroča naj se tako, da poteče rok naročbe ob koncu meseca. — Posamezna številka 20 stot. — Uredništvo in uprava: Trst, via delle Zudecche št. 3. Telefon 19-50 in 588. — Dopisi naj se pošljejo na uredništvo. Ne frankirana pisma se ne sprejema; rokopis se ne vrača. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone 67 mm. Finančni oglasi po 1 liru; osmrtnice, zahteve, poslanice, vabila po 80 stot.; trgovski in obrtniški oglasi po 60 stot. — Plača se naprej. — Oglase sprejema Isernati oddelček „Dela“.

DELO

Geslo današnjega proletarijata bodi: Boj proti vojnim pustolovščinam, boj proti ogrski reakciji, pomoč sovjetski ljudovladi!

V Trstu, v ponedeljek 26. julija 1920 GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULIJSKI BENEČIJI Leto I. - Štev. 30.

Drugi kongres III. Internacionalne v Moskvi

Kongres je bil sklican vsled sklepa Izvrševalnega Odbora z dne 22. aprila t. l. Razpravljati mu je o sledečih točkah dnevnega reda:

- 1.) Poročilo Izvrševalnega Odbora;
- 2.) poročila strank, ki se morajo predložiti pisмено;
- 3.) sedanji položaj in dolžnosti Tretje Internacionalne, poročila Lenin;
- 4.) parlamentarizem, poročila Bukharin;
- 5.) sindikati in tvorniški sveti, poročila Karol Radek;
- 6.) stališče in dolžnosti komunistične stranke pred in po osvojitvi vlade potom proletarijata, poročila Zinovjev;
- 7.) narodno in naselbinsko vprašanje, poročila Lenin;
- 8.) kmečko vprašanje, poročila Marklevski;
- 9.) status Tretje Internacionalne, poročila Zinovjev;
- 10.) organizacijsko vprašanje (zakonita in nezakonita organizacija itd.), poročila Zinovjev;
- 11.) propaganda med mladino, poročila Höglund;
- 12.) volitve;
- 13.) sl. besede.

Komunistične stranke, skupine in sindikati, ki hočejo prisostvovati kongresu s pravico glasovanja, morajo oficijelno pristopiti Tretji Internacionalni (ter biti od Izvrševalnega Odbora iste priznani). Proporcionalna razdelitev glasov ostane vobče ista, kakor je bila pri prvem kongresu. Skupine, ki so se ustanovile na podlagi Tretje Internacionalne, ki pa so v opoziciji s komunističnimi strankami, ki so se pristopile, se povabijo s pravico posvetovalnega glasu. Sprejem takih skupin je odvisna od njihovega pristopa k že vdanjenim strankam. Ako se pa slednje izjavijo proti takemu pristopu, odloča Izvrševalni Odbor. Skupine v opoziciji sprejmejo prepis sklepov, ki se jih tijejo.

One stranke, ki so izstopile iz Druge Internacionalne, a še niso pristopile Tretji, so povabljene, da pošljejo v Moskvo svoje delegate, ki se pred kongresom sestanejo v seji z Izvrševalnim Odborom Tretje Internacionalne. Uspehi te seje se pridobijo kongresu, ki odloča v zadevi. Poleg omenjenih organizacij, se povabijo na kongres vsi resnično revolucionarni sindikati, kakor I. W. W. v Ameriki. Mladina mora biti zastopana potom narodnih organizacij ter mednarodne mladine.

Vsporedno s kongresom se vrše ženske konferenice, konference mladine in te možno konference rdečih podjetniških svetov. Stranke pošljejo toliko delegatov, kolikor hočejo; število glasov vsake stranke pa je vnaprej določeno. (Glej spodaj) Stranke določo enega sodruha, ki vstopi kot stalen član v Izvrševalni odbor.

To so modalitete, po katerih se je vršilo sklicevanje ter se bo vršil kongres.

- Povabljene pa so bile sledeče stranke in organizacije. (Število njim pripadajočih glasov sledi v oklepajih):
1. Rusija, ruska komunistična stranka (5);
 2. Nemčija, nemška kom. stranka (5) in Bremški biro (poročilo);
 3. Avstrija, komunistična stranka (3);
 4. Švedska, leva socialna demokratična stranka (3);
 5. Norveška, delavska socialistična stranka (3);
 6. Dansko, leva soc.-demokr. stranka (1);
 7. Finsko, kom. stranka (3);
 8. Švicarska, socialistična stranka (opozicija Platten) (2) in kom. stranka (1);
 9. Italija, socialistična stranka (5);
 10. Češko-Slovenska, opozicija (3);
 11. Jugoslavija, komunistična stranka (2);
 12. Bolgarska, komunistična stranka (3);
 13. Rumunska, kom. stranka (2);
 14. Španska, opozicija soc. stranka (2);
 15. Grška, delavska soc. stranka (2);
 16. Holandska, kom. stranka (3);
 17. Francoska soc. stranka skupina Loriot (5) in skupina Vie Ouvrière (poročilo);
 18. Angleška, British Socialist Party Federation, Socialist Labour Party, Workers Socialist Federation, South Wales, Socialist Society, Independent Labour Party (opozicija) (skupno 5);
 19. Irsko, revolucionarna soc. stranka (2);
 20. Galicija, galicijska soc. stranka (1);
 21. Estonija, kom. stranka (1);
 22. Letvska, kom. stranka (1);
 23. Litvinska, kom. stranka (1);
 24. Ukrajinska, kom. stranka (3);
 25. Belgijska, kom. stranka (1);
 26. Ameriška Zjednjena država, komunistična stranka in delavska kom. stranka (5);
 27. Kanada, revolucionarna soc. stranka (1);
 28. I. W. W. (poročilo);
 29. Mehika, kom. stranka (1);
 30. Brazilija, kom. stranka (1);
 31. Argentina, kom. stranka (1);
 32. Južna Afrika, mednarodna soc. zveza (1) in Labour Party (poročilo);
 33. Avstralija, leva soc. stranka (1);
 34. Japonsko, 36. Kajska; 37. Koreja, zveza delav. soc. stranke (1);
 38. Perzija; 39. Indija; 40. Armenska, armenska kom. stranka (1).

Na tej podlagi so se v nekdanji carski Moskvi te dni sestali zastopniki proletarijata vsega sveta. To je kongres, ki mu v zgodovini zaman iščemo para. Ne tem kongresu bo delegatom prva naloga ustanoviti okvir za organizacijo, ki jo nazivamo Tretjo Internacionalno. Naloga kongresa bo tudi postaviti pred vrata Tretje Internacionalne ene okostene delavske „voditelje“, ki so ji do večerj nasprotovale, a danes blinjo zblizanje k isti, ker jih v to silo gibanje delavskih množic, kakor so to Kautski, Hilferding, Hillquit in drugi, ki bi najraje videli ustanovitve — poltretje internacionalne.

Kongres bo sestane delavstva, ki ga prejšnja ista ideja in hkrati orjaška svetovna demonstracija proletarijata, ki koraka svoji končni zmagi naproti.

Prvi kongres je imel nalogo dvigniti pred vsem svetom odti prapor; to nalogo je izvršil. Drugi kongres Tretje Internacionalne bo moral opredeliti točno program komunizma in določiti taktiko njegovega gibanja.

Sodrug Zinovjev piše glede tega:

„Ne moremo ravnati z vsemi komunističnimi strankami na isti način. Naša internacionalna si je dobro v svesti, da morajo delavci raznih dežel računati z močeno raznolikostjo obstoječih taktik, ter da morajo tem primerno uravnavati svoje razmerje. Ako premočimo glavne dežele, kjer se je komunizem že ekstenzivno najdemo štiri različne skupine. Te so:

1. Rusija, kjer je proletarska revolucija že zmagala, in ima proletarijat že skozi tri leta moč v rokah;
2. Nemčija, Avstrija in del balkanskih držav (Jugoslavija, Bolgarija), kjer je revolucija že na pohodu;
3. Anglija, Francoska, Italija, ki so dežele zmogovite buržoazije z najstarejšimi parlamentarnimi tradicijami, v katerih pa je delavsko gibanje osredinjeno močno ter danes izvršuje ravno najdalekosežnejši preobrat in razvedritve vsih vrednosti;
4. Zatirani narodi in naselbine (Irsko, Indija, Turčija i. t. d.), kjer sprejema osvoboditveno gibanje vsled sil razmer naroden značaj, s katerim morajo komunizem računati.

Vse to bo drugi kongres Tretje Internacionalne upošteval, ker pri tej mnogolikosti je pač težavna naloga spremeniti ves kapitalistični svet, ki se naslanja ob zloglasne buržoazne odiralce.

STOKHOLM, 25. — Kongresu prisostvuje krog 400 delegatov iz najrazličnejših dežel, iz Turčije, Indije, Koreje, Kube, Mehike, Deslinieres in Sadoul zastopata Francosko. Nemški špartakovski so poslali Crispiana, Daumiga, Hackera, Lenina, Zinovjeva, Koukanine so govorili pri otvoritvi kongresa. Delegati so se podali na gozbove v revoluciji padlih, kjer so položili vence. Noto se je položil temeljni kamen spomeniku Liebknechtu in Roze Luxemburg. Delegati so se sestali na banketu, kjer so bile izročene večjim državam svetovne revolucije rdeče zastave. Zvečer je bila v borzni palači predstava v treh delih, ki so predočevali parizsko komunjo, potom druge internacionalne in apoteozo boljševizma ter Tretje Internacionalne.

Italijanska zbornica

V ital. zbornici se sedaj razpravlja o načinu, kako bi se dali prisiliti vojni dobijkarji, da izročijo svoj plen. Doseči se nameruje to z revizijo vojnih pogojev ter z obveznostjo naznaniti imenoma vrednostne papirje, ki jih dobijkarji imajo v rokah. Zato veljanska zamera teh gospodov. Kako se do stvar iztekla, ako bo tozadevni zakonski predlog sprejet in kakšna bo njegova oblika, je še veliko vprašanje, če pomislimo, da je večina zbornice v rokah ravno teh dobijkarjev, proti katerim je naperjen ta zakonski načrt.

Odmevi napada na Avantijsko fiskarno

Javnost se osobito bavi z Giolittijevo izjavo glede napadalec Avantijske tiskarne. Giolitti je s to izjavo pustil na cedilu cestno drhal ter odiralce, ki so to drhal hujkali in plačevali, (govori se, da z 18 litami na dan), da je uprizorjala fascistične demonstracije, pobje in plenjenja, ki so potem prišli politiki v vojni obogateli buržoaziji v prid. Ta odrska gospoda se je sedaj zabala, da pride v zbornici tudi zanj dan obračuna in zalo je posegla po svojem starem orožju. Kakor rečeno je Giolitti sedaj ta »staber države« javno obdolžil, da ima svojo Danes se je cestna drhal že nekoliko pomislila; nekaj radi ukrepov sodnih in varnostnih oblasti, bolj pa radi odločnega nastopa ital. delavstva, ki je tega večnega izzivanja že do grla sito.

Ako je Giolitti resno na tem, da prime prave

krivice vseh dogodkov, in ni bila njegova javna obtožnica le pesek v oči, potem naj besedam slede kaj kmalu dejanja. Delavstvo pričakuje.

Italija in Jugoslavija

RIM, 23. Veliko nezadovoljstvo vlada v nacionalističnih krogih radi postopanja ameriškega admirala Andrews, ki ima nalogo, da ugotovi odgovornost na spitskih dogodkih. Kakor se zdi, otežuje ta preiskava korake ital. vlade, ki stremi po zadostne strani Jugoslovanov. Način namreč, kako ameriški admiral vodi preiskavo, kaže, da ima povsem drugačno mnenje o dogodkih v Spletu, negoli so ga podale versije ital. poročil. Admiral je započel preiskavo izključivo Italijane od sodelovanja, ker jih on smatra kot zainteresirano stranko. Poleg tega je v Spletu pozval vse ameriške brodirje, ki je nastanjen v jadranskem morju kot protutež odredbam ital. admirala Milla.

RIM, 24. Časopis iz Beograda poročajo, da je ital. poblaščenec Galatti izročil vladi, vsled navodil iz Rima, v kategorični obliki listine z obdolžitvami na naslov srbske vlade glede spitskih dogodkov, Jugoslovenska vlada bo bržkone odgovorila še pred zaključkom preiskave v tej zadevi.

RIM, 24. »Giornale d'Italia« zahteva vojno proti Jugoslaviji ter vojno proti Albaniji z nado, da bo napoved vojne omogočena Giolittiju po sklepu zbornice. (Dali hoče urednik G. d. I. po vsej sili v fronto?)

RIM, 24. V Reki se je vršila sodnijska preiskava o tavnici, ki je bila izvršena tekomi demonstracij minulih dni v kapucinski cerkvi, kjer je bil kip lurske matere božje okrajen za vse dragocenosti, vredne krog milijon kron. Oblasti iščejo tate. Med tem je komando izdal odlok, s katerim imenuje posebno komisijo, ki naj ugotovi obkodo povzročeno strani demonstrantov. Časopisje ostro obkodoje te demonstracije, ki jih v Reki niso Jugoslovani nikakor povzročili. Med demonstracijami ni bilo videti niti enega Hrvat, in ni bilo niti najmanjšega izjavljanja na naslov meščanov. Jugoslovenski agitator Pelek, ki je v strehe neke hiše streljal in je bil potem ustreljen od vojne nastopil one dni, temveč jedva dva dni po znanih dogodkih. Zjad bo moral komando škodo poravnati. (Če je vsebina te brozjavke resnična, potem je D'Annunzio bolj enegičen od marsikatero pravilo priznanosti.)

RIM, 24. Vojni minister bo te dni odgovoril na interpellacijo sodr. poslance Lazzarija, ki jo je vložil že maja meseca in ki se glasi: „Kako se strinjati dejstvu, da vsaka ital. vlada izjavlja da hoče ustanoviti prijateljske odnose z Jugoslavijo, a obenem tvori in vzdržuje oborožene sile sovražne tej državi.“

Polom poljskega imperjalizma

DUNAJ, 22. — Radjorbozjavka iz Moskve poroča: Naš zmogovit pohod nadaljuje v smeri proti Grodnu. Zavzeli smo: Olito, Mankarszinkance, Dubice, Radnu. Pri Novo-Grodoku smo prekoračili reko Nemjen v širini 25ih vrst ter zasedli železniški križišč Baranoviči in Luninac. V okoliših Dubna smo zlozili sovražni upor ter vrgli Poljake proti jugozapadu. Poljake smo pobili pri Loločinski in Husjatinsku ob Zbrucju. Napredujemo na galicijskih tleh.

DUNAJ, 23. — Radjorbozjavka iz Moskve poroča: Bijejo se boji za prehod Stira; nadaljujejo krvavi boji pri Dubnu, Voločiski in Husjatim. Prekoračili smo Zbrucj ter zasedli poljske postojanke na desnem bregu.

BERLIN, 22. — »Vossische Zeitung« poroča iz Bukarešta, da ruske čete napredujejo tuž v Besarabiji. Niso več daleč od rumunske meje.

Nemški časopisi poročajo, da namenjajo Rusi tudi vpad preko Karpatorv v Ogrsko, kjer kljub bojkotu niso prenehala preganjanja delavskega razreda.

TEHERAN, 23. — Ednajsta boljševiška armada napreduje v Armeniji. Zasedla je Karabag in Gerusij. Zdi se, da skuša ustanoviti zvezo s četami Mustafa Kemala.

BERLIN, 23. — Delegat sovjetske vlade, Kopp, je izjavil, da hoče Rusija trajen mir in javnosta proti bodočim napadom na preosnovanje svojega gospodarskega življenja. Vprašanje miru s Poljsko je tesno zvezano z odnošaji z zapadnimi državami in Angleško. Brez sporazuma z Angleško ni možen mir s Poljsko, ako se hkrati ne doseže mir z zapadnimi državami. Ruski program glede Poljske je zelo določen. Poljska ne sme ostati več orožje v rokah zapadnih držav, niti ne sme postati jez, ki loči Rusijo od sveta, temveč most za zvezo med Rusijo in ostalo Evropo. Rusija se ne bo umesavala v notranjo politiko Poljske, pripravljena je siliti mir tudi z buržoazijsko vlado kakor nekdo s cesarsko Nemčijo in z Litvinsko in Estonsko. Rusija ne mara polastiti se poljske zemlje, spoštovala bo njene meje, ali Poljska se mora odreči umešavanja v rusko politiko in podati zadostno jamstvo za popolno razorožitev pod nadzorvom Anglie.

Od Lloyd Georgeja predlagano premirje se ne sme izrabiti v prid entente in Poljske ter s tem ovirati zmogovit pohod ruskih čet. Ruska je vsled prejšnjih zalostnih izkušenj nezaupljiva.

VARSAVA, 23. — Poljski minister je brzojavil Čičerinu, da predlaga poljska vlada takojšen sklep premirja ter povzete mirovni pogodaji, da se prepreči nadaljeje prelivanje krvi. Tudi vodja generalnega štaba Kokmadovski je brzojavil vrhovnemu poveljstvu sovjetskih čet, da pričakuje odgovor do 25. t. m. ob treh zjutraj, ter predlagal, da se parlamentarij snidejo med Brest-Litovskem in Baranoviči na točki, kjer vojaška cesta iz Varšave v Moskvo seka fronto.

PARIZ, 23. — Predsednik ogrske vlade je v govoru, ki ga je imel v Budapešti, ponudil ententi vojaško pomoč Ogrske proti boljševiški Rusiji ter dostavil, da je Ogrska zadnja ententna trdnjava proti boljševizmu.

(Tako je prav, da Ogrki kar prostovoljno gredo naproti batnam, ki jih slej ali prej morajo sprejeti!)

MOSKVA, 23. — Zavzeli smo po hudih bojih Stonin, razbiti sovražni odpor pri Dubnu. Nadaljujemo pohod.

LONDON, 24. — Ruska sovjetska vlada je odpisala poljski vladi sledečo radiorbozjavko: »Vnanjemu ministru v Varšavi. Sovjetska vlada je izdala ukaz najvišjemu poveljstvu ruske vojske, da započne takoj s poljskim vojaškim poveljstvom s pogajaji za sklep premirja ter s pripravami za mirovno pogodbo med obeh državama. Rusko poveljstvo bo sporočilo poljskemu poveljstvu kraj in čas, kje in kdaj naj se prično pogajanja med vojaškimi poveljstvi obeh strank. Podpisani: Čičerin.

Druga radiorbozjavka iz Moskve poroča: Poveljstvo ruske vojske je sprejelo od sovjetske vlade naznanilo, da bo poljsko voj. poveljstvo odposlalo zastopnika, predvideno s polno močjo, v kraj, ki ga bo

IZ SOVJETSKE RUSIJE

MILAN 23. — Zastopnik sovjetske Rusije v Rimu ni sodrug Vodovosov, kakor je bilo pomotoma sporočeno, temveč sodrug Vosovski.

DUNAJ 23. — Dospel je semkaj kot zastopnik Rusije dr. Varšavski, »Neue Freie Presse« za seduje z zavistjo to povzete odnošaje med Avstrijo in Rusijo in skuša v ententi zbuditi sum, da bo na ta način Dunaj postal središče boljševiške propagande.

PRAGA 23. — Rusiji primanjkuje tehničnih delavcev, inženirjev, mehanikov, elektrotehnikov, telegrafistov, telefonistov itd., ki bi bili v Rusiji vsi radostno sprejeti. Sprejeli bi hrano kakor jo imajo vojaki v fronti; plača dosega 60.000 rubov oz. (30.000 do 35.000 čeških kron).

LONDON 23. — Robert William, član »Labour Delegation«, ki se je vrnil iz Rusije, podaja sledeče vtise: Sovjetska vlada stoji danes na trdnih temeljih. Dusevni boj Lenina, Trockija, Buharina, Zinovjeva in Čičerina proti brzoazni diplomaciji vsrga sveta bo koncal z zmago ruske vlade in ruskega ljudstva.

CARIGRAD 23. — Mustafa Kemal vzdržuje še vedno dobre odnošaje z Moskvo. Pred kratkim časom se je vršila konferenca med nacionalisti in boljševiki v Erzerumu glede vojaške pomoči, ki so jo prvi zaprosili od sovetov. Prisoten je bil baje tudi član turške vlade.

Žena v sovjetski ustavi

MOSKVA, 25. — Sovjetska vlada je prva ustanovila one pogoje, ki bodo ženi omogočili popolno socialno in gospodarsko emancipacijo. V sovjetski ustavi je žena bodisi hišna, delavska, uradnica ali kmetica sprejela enake pravice kakor možki. Ona uživa aktivno in pasivno volilno pravico, lahko zavzema v tvorniških odborih, v zavodih, celo v ljudskem poverjenstvu čno mesto, ki ji najbolj ustreza. Delavska v tovarni in delavnici ni več plačana sužnja, temveč sotrudnica, po pravici in dolžnosti, pri skupnem delu za skupno korist, pri upravi predelki je in njeni porazdelitvi.

V družini in v zakonu je žena z možem enakopravna. Formalitete za poroko in razporoko so poenostavljene; pravica in negovanje mladine sta bolj očitvena negoš kjerkoli drugod. Razlike med »zakonskimi« in »nezakonskimi« otroci ni več.

Frithjof Nansen v Rusiji

KODANJ, 22. — Prvi seji novo izvoljenega Sveta je prisostvoval tudi Nansen, znameniti polarni izmenjavo vojnih ujetnikov. Nansen je bil svečanostno sprejet strani Rusov, ki so mu hvaležni za njegovo človekoljubno delo v prid ruskim vojnim ujetnikom. Nansen je predstavil Maksim Gorki, ki je poudarjal njegove zasluge. Veliki čenjak je odgovoril, da upa, da se v kratkem povzamejo med Evropo in Rusijo one medsebojne zveze, ki so potrebne vsem narodom.

Za varstvo mej

BERN 25. — Zvezni svet je razpravljal o potrebi da se vzdrži ob mejah kordon protovoljev. Večina teh protivoljev pa si je za prve dni avgusta našla že drugičen posej, tako da je Švica v »strahoviti« nevarnosti, da ne bo morala več nadzorovati svojih mej.

IZ JUGOSLAVIJE

BELGRAD 24. Ministrska kriza, ki se je pojavila vsled glasovanja o neki resoluciji bolj strankarskega pomena, je danes rešena. Princ-regent je poveril Vesniću sestavo novega ministarstva. Vesnić se je pogajal z načelnikoma obeh velikih strank, ki danes tvorita večino zbornice. Konferenca je tudi z Davidovičem osebno glede sedanjega političnega položaja.

Kilajska revolucija

PEKING, 22. — Nad 5000 poboljšanih vojakov je prbežalo pred Pekin, ki pa ni odprl svojih vrat. Sodi se, da je general Tuan izgubil igro. Pekin je boji splošnega plenjenja. General Malianj je napadel Jehohen v Sjangtiju. General Lang - Tse je poslal pomoč. Železnica Pekin - Tjnt - Tsin je zopet odprta prometu, ki se pa vrši le s težavo.

PO SVETU

V Celovcu se je sestala komisija za ljudsko glasovanje k prvi seji. Valono so Albanci v noči 22. t. m. z močnimi silami napadli. Po osesurni bitki se je ital. vojakom posrečilo vreti napadalec zopet v njihove postojanke.

Grki so izkralci pri Rodostu čete ter zasedli mesto. Bela Kuka se nahaja v Nemčiji in sicer je interniran v Altdamnu. Ogrski poslanik v Berlinu je napravil že prve korake, da se Kuka izroči ogrski vladi, ki bi svoje neprestano preganjanje delavstva rada venčala z »velikim činom«.

V Koreji se je pričelo revolucionarno gibanje proti japonski kruti nadvladi. Iz ruskega ujetništva vrnišev se Turki so v Carigradu ustanovili komunistično skupino, ki se širi po vsej azijski Turciji.

Grška zahteva pokrajini Argirokastro in Korica, kjer je večina prebivalstva baje grške narodnosti. Na Francoskem so jeniški pazniki sklenili stopiti v stavko, ker se jih hoče prisiliti, da izstopijo iz delavske zveze.

Na Nemskem so zasedli v stranki od policije plačane volhne. Kot takega so razkrinkali Tomaza Wendelina, ki je poslanec — socialistične neodvisne stranke. Da se izogne discipliniranju strani sodrugov je ta čedni človek pobegnil.

Tajništvo Zveze narodov je razposlalo vladam povabila k zborovanju, ki bo 15. novembra. Do tedaj bodo Zvezi pristopile tudi Nemčija, Avstrija, Bolgarija, Turčija in druge države.

Delavci! Naročajte in širite „Delo“.

To je vaš list, list izkorištan in brezpravnih.

Rdeči utrinki

Jernej, tako je naredila posvetna postava: Jernej bo zidal hišo in kadar bo dozidal: gospodar na peč, Jernej čez prag; Jernej bo oral in bo sejal in bo žel; gospodarju čezet in kruh, Jerneju kamen; Jernej bo kosil in Jernej bo mlatil, Jernej bo spravljal seno in slamo, in ko bo napolnil skedenj in podstrešje in hlev: gospodar na mehko posteljo, Jernej na trdo cesto; postarala se bosta gospodar in Jernej: gospodar bo sedel na zapetku in si bo palil pipo in bo prijetno dremal; Jernej se bo skrtil za hlev in bo poginjal na gnili postelji. Tako je naredila posvetna postava. Božja zapoved pa je naredila: trpi krivico, Jernej, in kadar te udari sosed na desno lice, ponudi mu še levo; in če ti ugrabi sukajo, dajmu še srcajo!

Ivan Cankar: Hlapec Jernej.
Moremo ljubiti dokler nismo stobili zanj kaj dobrega.
Korolenko: »Generalova hči.«
Prej pride kamela skozi šivankino oko kakor bogataš v nebesa.
Jezus Kristus.

IZ STRANKE

Deželna soc. zveza Jul. Benečije sklicuje na dan 11. in 12. septembra redni deželni kongres

1. Imenovanje predsedstva in verificiranje;
2. moralno in gnotno poročilo, poročila Benetti; 3. propagandno, poročila Benetti in Regent;
4. politično in sindikalno gibanje, poročila Passigli;
5. deželne zveze in pokrajinski odbori, poročila Tonet;
6. tisk: a) moralno poročilo, poročajo Passigli, Fovel, Regent; b) gnotno stanje, poročila Inwinkl;
7. upravní svet »Lavorator«, poročila Inwinkl;
8. zvezi statut;
9. volitve zveznega odbora;
10. slučajnosti.

Pravilnik

za pristop in prisostvovanje pri deželnem kongresu: 1. prisostvovali morejo vsi prijavljeni osebki, ki imajo toliko glasov, kolikor izkazuje odsek dvignil in plačal. Kongresu morejo prisostvovati tudi člani deželne Izvrševalne odbora, nadzorstvo in ravnatelj »Lavorator«, vsi ti imajo pa pravico glasovanja, ako so hkrati delegatje kakšnega odbora; 2. vsak odsek pošlje neglede na število svojih članov le enega delegata. Osebek z nad 200 članov volijo na vsakih nacionalnih 100 članov še enega delegata. Pri tem naj se upošteva, da bo zastopana tudi manjšina. Ti delegati se izvolijo na posebnem zborovanju z večino glasov; 3. vsak delegat pride na kongres s poverljivo listino ali izkaznico odbeka, ki ga zastopa. V listini mora biti razvidno število izkaznic, ki jih je tozadevni odsek dvignil; 4. pri pismenskem glasovanju, ki se vrši na zahtevo predsedstva, oziroma vsaj 15 članov, vsak delegat odda toliko glasov, kolikor je število članov njegovega odbeka. Ako odsek zastopa na kongresu več delegatov, in ni enemu samemu poverjena pravica glasovanja, potem se glasovi enakomerno porazdelje med delegate; 5. vsi osebki lahko predložijo Izvrševalnemu odboru spremembo ali dostavke k dnevnemu redu, to pa do 25. avgusta, potom priporočene pisma tajništva. Deželna eksekutiva.

Prijava se imeni delegatov treba javiti zveznemu tajništvu do 20. avgusta. Poslali je hkrati po nakaznici 3 lire. Vsi osebki, ki še niso plačali izkaznic za 1. 1920, naj to store čimprej, da se od kongresa ne izključijo. Tajnik.

Iz seje izvrševalnega odbora social. zveze v Julijski Benečiji

Pretečeni četetek se je vršila v Trstu seja izvrševalnega odbora socialistične zveze v Julijski Benečiji. Navzoč je bil tudi poslanec Cosattini medtem ko se ni mogel udeležiti seje sodrug Gemari, ki je bil zadržan v Rimu. Glede položaja v Pulju, ki je nastal vsled reakcionarnega postopanja tamšnjih oblasti, je sklenila seja da odpošlje v Pulj sodruha Cahinija in poslance Agostinija, ki bosta imela nalogo, da ukretna vse potrebno, da se odpravi sedanji reakcionarni sistem.

Glede na nameravano izobčenje delavcev, ki ne spadajo v Julijsko Benečijo, je bilo sklenjeno uprizoriti energično akcijo v slučaju, da bi hotela oblast uresničiti to svojo namero. Kdor dela tu, mora imeti tudi pravico da tu živi!

Radi položaja v Julijski Benečiji, se je izvolilo poseben odbor, ki ima nalogo, da pojasni italijanskemu ljudstvu, kako se neki postopa s tukajšnjim prebivalstvom.

Nadalje se je bavil odbor z poročilom upravnega sveta socialističnega tiska in z vprašanjem o občinskih volitvah. Glede teh poslednjih je bil izdalen načrt, ki se bo o njem poročalo vsem strankinim sekcijam.

Končno se je sklopeto o nadaljnjem intenzivnejšem delu stranke in se je sprejelo tozadevno sledečo resolucijo: »Izvrševalni odbor konstatira važnost težkih dogodkov v katerih je stranka zapletena in v katere bo čimdalje bolj zapletena.

Jemajoč v poštev vsa važnost bližajočih se političnih in socialnih bojev, ki bodo zahtevali nesebično sodelovanje vseh strank pripadajočih sodrugov in ki sledo delu, ki hoče udeležiti strankine ideale, pozivlja vse sodruge naj se združijo direktivam predpisanim od širani stranke in njenih zastopstev naj pušče v miru vsa nepotrebna in malenkostna nesporazumjenja v to, da pripomorejo stranki, združeni, da pride do vseh svojih neizogibnih zmag.«

Delavci!

Naročajte in širite „Delo“. To je vaš list, list izkorištan in brezpravnih!!

Domači vestnik

Volitve delegatov v okrajno bolniško blaginjo v Trstu

Včeraj so se vršile v Trstu volitve delegatov v bolniško blaginjo in sicer od širani delavcev in delodajcev. Ker ni bilo nobenega v inega boja, je bila udeležba na obeh straneh skromna. Delodajalci so izvolili one delegate, ki jih je predlagala zveza delodajalcev; delavci pa one ki jih je predlagala socialistična stranka skupaj z delavsko zbornico.

78 delegatov je dobilo 12011 glasov. 2 delavska delegata sta dobila 11903 glasov. Delegatje delodajalcev pa so dobili od 70 do 1068 glasov. Udeležba torej pičila na

šeno vprašanje, kdo naj vodi železničarsko progo v Julijski Benečiji, le po načelih resnosti, tolarance in sposobnosti.

Ako pa se že mora soditi in je treba nekaj ukrepati, tedaj se mora storiti to le proti onim, ki so s svojo nesposobnostjo in ignoranco popeševali in pospešili nesporazumljenje. Proti onim, ki vključujejo, da so železničarji, so stremeli za vsem, le ne za svojo službo; proti onim, ki niso delali drugega kakor, da so negovali narodno sovraštvo. In le malokdo od onega fazonoznega občina bi ostal čist pri taki sodbi.

Zato pozivljamo, naj gledajo položaj tak kakršen je v resnici, zlasti one, ki s tem, da so udeleženi pri našem železničarskem sindikatu, bi morali bolj čutili in spoznavati svoj položaj in te pozivljamo, naj dobro pazijo kaj delajo, ker bi se drugače njihov položaj, članov in tovaršev, ki streme za boljšo bodočnostjo nikakor ne vjemal z načeli našega društva.

Sekcijski odbor sindikata italijanskih železničarjev.

Pomagajmo političnim preganjancem

Političnim, strokovnim in kulturnim organizacijam v Jul. Benečiji

Sogruji, delavci!
Ona reakcija, ki divja že nekaj mesecev kakor vihar v teh naših nesrečnih pokrajinah, nima namena da bi poenotila.

Na sto in sto naših sodrugov ječi po ječah ker so zakrivil veliki zločin, da so se izjavili za komuniste. To so sodrugi iz Vodnjana, Pulja, Trsta, Krasa in mnogih drugih delov Goriske in Istre, ki že dolgo časa čakajo na razpravo, koja naj jih reši zapora. Mora jih rešiti, ker niso ni esar zakrivil. Toda v zapore prihajajo vedno novi sodrugi, vedno nove žrtve. Naša dolžnost je, da pomagamo na vse mogoče načine onim, ki se žrtvujejo in trpe za komunistično idejo. Otroci in družine onih, ki ječe po zapori in v bolnišnicah, vprašajo po pomoči za svoje in mi smo dolžni, da jim jo damo.

Po inčialjivi političnih in strokovnih organizacij se je izvolil v Trstu „Permanentni odbor za politične preganjance“, ki si je prevzel tudi na logo, da poskrbi za obožencem pravovarstvo. Ta odbor bo pričel nabirati prispevke za preganjance. Nabrane svote v denaju se bo objavilo v strankinih listih. Sedež odbora se nahaja v Delavski zbornici v Trstu, via Madonna 15, vrata št. 1. Nabirajte pridno in pošiljajte n-brane svote r-dno na omenjeni urad.

Komunistično posojilo

Vse sodruge pozivljamo, da podpisajo naše komunistično posojilo. Doleži znanjšo 25 lir. Plača se lahko ves znesek hkratu ali pa na obroke. Vplačila sprejema tudi uredništvo našega lista kamor naj n-šlove svote tudi sodrugi izven Trsta.

Kakor sklada denar meščanstva za svoje bitke, tako mora zbirati sredstva proletarijat sam ako hoče izvoziti svojo bitko.

Podpisujte vorej, sodrugi, komunistično posojilo.

Preselitev osrednjega sedeža Delavskih konsumnih združenj se bo tokom prihodnjih mesecev izvršila in sicer bo novi sedež v poslopih v ul. Acquedotto 20 in ul. Ces. Batisti 21, ki so jih združnje nakupile.

Razdelitev živil. Ta teden se dobi proti presčipnjenju števil 15 živilskih izkaznic: r-ža 1/2 kg po L 150; testenin 30 dkg po L 190; sladkorja 15 dkg po L 6; olja 20 centilitrov po L 830. Na izkaznice ubožnice je dobiti le sladkor.

Aretacija. V ulici Gatteri 20 je bil v soboto aretiran nek Atilij Lanfrè, bivši prefektni komisar, ki je imel tudi svoje prste vmes pri poneverjenih na škodo ubogega prebivalstva osvobodjenih dežel. Pribehal je v Trst. Tu pa so ga zasedli ni elegantnega gospoda stavili pod ključ.

Podmorsko mino, ostanek se iz minule vojne so zapazili minulo soboto ob jezovih luke pri Sv. Andreju. Mino so razstrelili. Torej jadransko morje se ni izčiščeno teh morilnih naprav, in je le slučaj, da se takrat ni dogodila nesreča.

Otrok rojen s polovico možgani. Pred dnevi je bil v trški bolnišnici rojen otrok, ki je imel lobanjo potlačeno na način, da mu je manjkala polovica možgan. Zdravniki trde, da to ni nič nenavadnega, samo da taki otroci pridejo že mrtvi na svet, medtem ko je ta otrok živel skozi dva dni, nakar je preminil.

Grozoviti zločin o belem dnevu. Glede obsežnih zločinov, ki so se našli v Vodnjanu in, ki sodi, da so bili pisani na stroj v vodnjanskem Del. Domu. Omenj, da je krozil glas, da bodo socialisti dne 20. uprizarili demonstracijo. Propaganda med kmeti je bila velika.

Bran. Cosattini: Bila pa je socialistična propaganda. Priča meni, da med istrskimi Slovani socialistična propaganda ni možna, ker čutijo prenacjonalno.

Bran. Cosattini: Lahko pa je bila mednarodna, da se med kmeti udusi narodnostno sovraštvo.

Franc Postel, okrajni sodnik, izpove na to, o sodniškem ogledu po rabuki. V Del. Domu je vladal velik nered. Spozna v onih lesenih modelih bomb — navadno kuhinj-

vrže zopet terno mimo nošena luč za hip svojo svetlobo v njegovo izbo. Zopet tema in tšina. Zdjaj začuje kratek a greej glasen krog od konca vasi. Zopet vse tiho. Zdjaj pa, zdjaj čuje natanko pod svojim oknom pritajen klic:

»Hanjžek, no Hanjžek tak vstanil!«
»Par kamenčkov prileti v zid, ali sosedno okno; natanko ni razločevati.«

»Vsa vas je pokononi, in vendar je trda noč. Jeli se ljudje kar čez noč izseljujejo, ali pa namerujejo kaj posebnega, kaj slabega? Pa da bi bilo to slabo meni namenjeno? Izključeno ni, ti gorjani so napoli divjajni.«

In urneje nego bi pričakoval človek pri njegovi občutnosti sločti Branislav Popok iz postelje do svojega krovčka, ga odpre in sname nabit samokres iz njega. Potem se, v spodnjih hlačah in srajci, postavi sredi izbe, odločen prodati svojega krog za dragi ceno.

»Pevem, ki stopi skozi dur, prebijem črepinjo! je zakrtači slozci zobe in — čakal.«

Dvomicim pa, in ta opravičeni dvom tudi napišem, da bi Branislav Popok v resnem slučaju imel toliko srca izvršiti svojo grozno, dasi je svoje dni nosil telečjak.

Cakal je tedaj z napetimi ušesi in napetim samokresom reči, ki bodo prišle.

In sedaj je prišlo. Vsa vas je namočeno oživila, oglašalo se je tulenje in lajanje, vmes jezni klici in kakšna kletvica. In bližje in bližje je prihajalo. Zdjaj se je Popkova izba razsvetlila od zunanjih luči.

Dogodki v Vodnjaju

(Vojaško sodišče)

Najbolj zanimivo pričevanje je bilo ono karabinjer-skega poročnika Augusta Errica, ki je poveljeval oboženo moč pri vdoru v vodnjanski Delavski dom, ter je tudi sestavljal prv izpisnik, o katerem izjavi takoj, da ga je sestavil v naglici. Govori o socialistični propagandi, ki so jo obtoženci širili tudi med hrvaske kmete, ki so proti ital. okupaciji Istre. O vodnjanskih socialistih sicer tega ne more trditi, ali njihov stik s Hrvatmi ni bil sumljiv, ker je izvedel, da je bilo v »Circolu« hrvaško orožje. To je izvedel od zaupnikov, katerih se poslužujejo pač policijske oblasti vseh držav.

Branitelj Padoa: Oprostite g. predsednik, ali po g. 47 javen uradnik ne sme izpovedati pri sodniški obravnavi tega, kar je čul od zaupnikov. Ali imenuje zaupnika, da ga pozovemo pred sodišče, ali pa zamolči, da je zvedel po tej poti.

Vojaški odvetnik ugovarja braniteljevi trditvi. Sodni dvor gre iz dvorane, da odloči o zadevi. Pri svoji vrnitvi izjavlja, da se strinja z vidikom branitelja.

Priča izjavi nato, da županov ne more imenovati, ker sam direktno ni govoril z njimi. Nato govori na dolgo in široko v precej romantičnem slogu o roparstvu v Istri, ki naj bi bilo bajne v zvezi s socialisti, in konča z besedami:

Vprašam se sedaj, kaj ima roparstvo opraviti s socialisti?
Bran. Zennaro: To je, kar vprašamo tudi mi!
Priča: Roparski detaši so nalozili kmetom, da se morajo vpisati v socialistično društvo, sicer so jim grozili s smrtjo.

Bran. Cosattini: Vendar nel Časi so pač drugačni.
Priča: Roparske čete....
Bran. Zennaro: ...so hotele zavzeti puljsko trdnjavo (Smeh med občinstvom).

Priča pojasnjuje nato, kako je prišlo do pohoda proti »Circolu«, ki ga je zavajal njegov polkovnik. Društvo se ni nameravalo »napasti«, temveč v njem izvršiti hišno preiskavo mirnim potom. Priča je sodila, da se to najbolje izvrši scenadoma in v temi, ker tedaj je najmanj ljudi v hiši.

Bran. Cosattini: Ta je pa lep! Karabinjerji delajo hišne preiskave v temi.
Preds.: Ali videti je bilo še nekoliko.
Bran. Cosattini: Glej, glej slučaj! Pri avtomobilu pa se ni videlo nič.

Priča izpove, da je vodil skupno 16 moč, od katerih so bili nekateri v meščanski obleki, proti Del. Domu; ukazal jim je, da ne smejo streljati, dokler se ne strelja nanje, in to ponovno. Dospel je z močmi do velike dvorane »Circola«, ne da bi bil padel strel. Tam so ga nekateri stari in otroci skoro spošljivo sprejeli. Prvi pok, ki ga je čula priča je bil razpok bombe zunaj na cesti. Prej nič. Sledilo so strelji samokresov in pušk in videl je ranjenga karabinjerja ležati na tleh. To je silno vplivalo nanj, menil je, da se pripravljajo klanje njegovih vojakov. Nato so karabinjerji streljali, edinstven skupaj. Ukazal je očeni ustavit, na njegov tretji poziv se je to tudi zgodilo. Iz sobe druztvenega načelstva se je čul rop. Karabinjer Pesci je hotel vstopiti tjakaj, ali strel je padel proti njemu, dasi ga ni ranil. Pesci pa je spoznal strelca. Drug karabinjer je nato streljal s samokresom v sobo, od koder je padel strel. Pri njegovem tretjem strelu je bil slišati divji krik in padec trupla in puške, ki je bila nabita, kakor se je pozneje ugotovilo. Nato je priča povabil enega iz spremstva, da predlaga onim, ki so imeli orožje v roki, naj se udajo. Ničte ni hotel prevzeti nalogo, slednjit se je ponudil g. Manzin. V tem so prišli iz sobe z dvigalnimi rokami. Priča pove nato, koliko krožja se je našlo v sobi in hiši in o luknjah v podu, ki so bile pripravljene za beg že mnogo časa poprej. Pod mizo je našel tudi mrljica. Arretirance so potem tepli fa-sisti, ki jih v Vodnjaju pa ni mnogo, nikakor pa ne karabinjerji. Del arretirancev iz velike dvorane je zelo obžaloval dogodek.

Bran. Cosattini: Tako bi padla odgovornost le na one, ki so se nahajali v sobi dr. načelstva.
Voj. odv.: Ne, na vse!
Priča izpove nadalje, da so se nekateri člani društva že poprej vadili v metanju bomb. V ta so jim služili teneni modeli, ki so jih pa — žal — vojaki pokurili.

Bran. Zennaro: Skoda, saj so bili vendar predmeti zločina.
Preds.: Nekaj jih je še tu.

Bran. Zennaro: Ali ti modeli so taki, kakršne najdemo v vsaki kuhinji. Poklicati bi bilo treba — izvedenca-kuharja, da nam pove svoje učenje o teh bombah.

Priča nadalje izpove, da mu ni znano, kdo je vrgei prvo bombo, druge pa je brzokne Tommasini, ki ga je spoznal vojak Pesci. Stotnik Pinni je drugačnega dne spoznal med arretiranci sedem njih, ki so ustavili avtomobil. In imenoval jih je tudi.

Priča g. Canzanella, karab. maršal, izpove o tem, kako so fasisti prepevali arretirance, Fasistov, da je mnogo v Vodnjaju.

Ker se ta izpoved ne krije z ono poroč. Errica, pozove sodni dvor vnovit slednjega pred se.

— Koliko članov stejejo fasisti v Vodnjaju?
Errico: Ne vem, ali malo jih je. Sicer pa tudi »Circolo« ni imel imenika družtvenikov.

Bran. Zennaro: Imel ga je, ali bil je v starem sedežu društva, ki ni bil preiskovan od oblasti!

Kot priča nastopi nato Armand Piana, izredni komisar v Vodnjaju. Govori o protimilitarističnih letakih, ki so se našli v Vodnjaju in, ki sodi, da so bili pisani na stroj v vodnjanskem Del. Domu. Omenj, da je krozil glas, da bodo socialisti dne 20. uprizarili demonstracijo. Propaganda med kmeti je bila velika.

Bran. Cosattini: Bila pa je socialistična propaganda. Priča meni, da med istrskimi Slovani socialistična propaganda ni možna, ker čutijo prenacjonalno.

Bran. Cosattini: Lahko pa je bila mednarodna, da se med kmeti udusi narodnostno sovraštvo.

Priča Postel, okrajni sodnik, izpove na to, o sodniškem ogledu po rabuki. V Del. Domu je vladal velik nered. Spozna v onih lesenih modelih bomb — navadno kuhinj-

ske orodje, s katerim se toče polenovka. Izpove, da je večina vodnjanskega prebivalstva socialistična in da je prebivalstvo sila vročekrvno.

Notar Peter Filiputti govori o nakupu hiše »Del. Doma«.

Bivši karabinjer Ivan Corti pričuje, da je padla bomba iz okna prevega nadstroja.

Druga priča zopet pravi, da so karabinjerji udri v »Circolo«.

Bran. Zennaro: Udor, operacija, ekspedicija, to so besede, ki jih rabijo priče za oni čin karabinjerjev. Ničte ne govori o preiskavi hiše.

Priča: Naj se čin nazivuje kakorsibodi, dejstvo, da se je tam našlo orožje, opravičuje vsako poimenovanje.

Bran. Zennaro: Orožje je bilo namenjeno, da se branijo pred nasilnimi napadi, ki se dogajajo dnevno v vseh deželah.

Priča: Kje? Kako?
Bran. Zennaro: Saj se je isti slučaj zgodil tudi v Trstu, kjer je bil naskočen Del. Dom.

Priča: Kdo ga je naskočil?
Bran. Cosattini: Nacionalistična družba, ki jo je obožena sila podpirala. Sramota je to, ki se dnevno dogaja. Zdravniški izvedenec dr. Sanser iz Vodnjana je preiskal truplo Benussija, ki je umrl vsled ran zadobljenih od bombnih drobcov. Drobci se iz ran niso potegnili. Bramba zategadel protestira in ugovarja.

Priča Jurij Blankovič, kmet, bi moral izpovedati o nastopu neke obožene razbojniške čete, ki je zahtevala, da se ji priključita njegova dva sina; ali ne ve nič točnega povedati. Istotako tudi njegov sin Anton ne.

Vojaški zdravnik Kajetan Licuasi je obvezal ranjence, ter pejasni ravn raznih ran.

Sedi nato izpovedanje raznih karabinjerjev, ki so bili pri vdoru v »D. Dom« soudeleženi. Izpovedo, da so streljali potem, ko so zapazili uvoj. Zanimivo je pričanje bivšega karabinjerja Antona. On izpove, da je najprej streljal proti nekim zaprtim durim, potem na stopnicah. Videl je puškino cev moleti iz ledenice. Če je ta puška streljala, pa ne zna povedati, ker ni videl tega.

Karabinjer Ruggeri izpove, da so socialisti sami prišli iz sobe, kjer je bila ledenica, on jih je »obkolil« in porinil vnovit v sobo, od koder so zopet prišli. Ustrelil je petkrat proti lednici.

Karabinjer Peter Pesce je bil obločen v meščansko obleko. Proti njemu je ustrelil Tommasini.

Bran. Zennaro: Ste pa vi gotovi, da je Tommasini v svo spoznal karabinjerja?
Priča: Pričati.

Vinecno Pattorusso, karab. stotnik, izpoveduje o delovanju obtožence Cubranica, ki je baje hud jugoal. nacionalist in ki je s svojimi pogostimi izleti vzbudil sum.

Bramba ugovarja odločno, ker proti Cubranicu ni navedeno nobeno dejstvo, ki bi opravilo njegovo arretacijo.

Mihael Saponaro, karab. brigadir, je videl streljati Biazola, ki je bil s svoje strani zopet ranjen. Streljali so ljudje iz hiše in karabinjerji. Obtoženec Biazol ugovarja ter izjavlja, da ga priča Saponaro sovraži radi nekega ču-godka o priliki neke soc. veselic.

Sledi pričevanje raznih karabinjerjev. Izpoved enega tega je popolnoma nasprotna oni Jurij Bankoviča. Zato je slednji zopet poklican ter izpoveda s pomočjo tolmača. Ker priča vztraja pri svoji izpovedi, ki jo sodni dvor smatra za krivo, zaukaže slednji njegovo arretacijo. To povzroči hud spr med voj. odvetnikom ter brambo, ki smatra to arretacijo kot poskus terorizirati priče.

Okrajni sodnik Fr. Ferlan se sklicuje na to, kar je glede svojega ogleda po vdoru v Del. Dom narekoval na zapisnik. Glede lukenj v podu, potrdi, da so se mu zdele pravkar narejene.

Bran. Zennaro: Kdo vas je spremljal pri ogledu?
Priča: Gospod Delton, kot sodnijska priča.
Bran. Zennaro: G. Delton je predsednik »Democratice« (fasistov), ali ne?
Priča: Ne.

Branitelj: Kako je mogel on izpovedati kot sodnijska priča pri ogledu Del. Doma?
Priča: Moj prijatelj je in srečal sem ga na cesti.
Voj. odv.: Ali zadeva s pričo pri sod. ogledu je le formalnost.
Preds.: Osobito, ker so se stranke odrekle njegovemu pričevanju.

Voj. odv.: Da, ker je prenasčen — inteligence.

Delavski pregled

Izprje delavstva v ledjedelci sv. Marka. Ravnateljstvo ledjedelce je vsled znanih dogodkov dne 23. t. m. zaprlo svoje tvornice in delavnice. Od tedaj se obe stranki nista približali niti za korak. Podjetniki so po tržinskih ulicah nabili lepake, s katerimi hočejo s precejšnjo netočnostjo poutiti občinstvo o vzrokih izprilja, in v katerih pravijo, da se ledjedelčina ne odpre prej nego li se odstranijo iz delavstva »hujskaški« elementi.

Delavci pa nasprotno izjavljajo, da ne povzamejo dela, dokler gotovi gospodje ravnateljstva ne bodo spoštovali od njihove zveze sprejetih obveznosti ter tudi v delavcu videli človeka. Delavci vstrajajo odločno na svojem stališču in v tej odločnosti leži jamstvo popolne delavske zmagae.

Prometni uslužbenci in delavci (vozniki, kočjaži itd.) vstrajajo dobro disciplinirani v svoji stavki.

Ljudski oder

Dramatični odsek podružnice »Ljudskega odra« na Kontovlju priredi v nedeljo 1. avgusta t. l. popoldne v gledališki dvorani Gospodarskega društva pod vodstvom režiserja Bana, Finžgarjevo trojejanjo »Verigae«.

Čisti dobiček je namenjen v nabavo kulis in garderobe. Odbor podružnice vabi občinstvo na obilno udeležbo, ki prav gotovo ne bo izostalo.

Truma neznanh razgrajevcev ustavila pred Foltojevo hišo. Zdjaj je bilo razločevati vsako besedo.

»Ali ga povlečes ven, tega salamenskoga bika?«
»Bika?« To sem jaz, si misli Popok. »Zdjaj, zdjaj velja!« se junači.

DOPISI

IDRIJA

Šolsko poročilo.

Deška ljudska šola. Na petrazredni ljudski šoli se je pričelo pretečno šolsko leto 1919—1920 dne 1. oktobra in zaključilo dne 10. julija 1920. Deška šola je štela pet razredov s tremi vzporednicami vred osem razredov, ki jih je posečalo koncem šolskega leta 359 učencev slovenske narodnosti. Od teh je bilo za prestop v višji razred s posečalo koncem šolskega leta 66, neizprašanih 1. Za sprejem v tukajšnjo državno realko se je prijavilo 44 učencev, ki so vsi z dobrim uspehom prestali vsprejemni izpit. Na šoli je poslovalo devet učnih moči in dva kateheta.

Dekliška ljudska šola. Na osemrazredni rudniški dekliški ljudski šoli se je pričelo in zaključilo šolsko leto kakor na deški. Dekliška šola je štela s tremi vzporednicami vred 11 razredov, ki jih je posečalo koncem šolskega leta 440 učenk, izven 17 tujk same domačinke, slovenske narodnosti. Od teh je bilo za prestop v višji razred s posečalo 389, neposobnih 46 in nerazredovanih 5. Odstotnice je sprejelo 51 učenk, 19 se jih je pa javilo za sprejem v tukajšnjo realko. Na šoli je poslovalo 16 učnih moči.

Državna višja realka. Na državni višji realki se je zaključilo letošnje šolsko leto dne 30. junija 1920. Učencev je bilo koncem šolskega leta 1919—1920, 227 rednih in 4 dvo. eksternista. Z odliko je napravilo 14 učencev. Spособnih za prestop v višji razred: 160 učencev oziroma učenk. Ponavljalni izpit se je dovolilo 51 učencem. Neposobnih za prestop v višji razred: 1. Neizprašan je ostal eden. Vsprejemni izpit je napravilo 54 učencev oziroma učenk za 1. razred tukajšnje realke dne 28. junija 1920. K zrelotnemu izpitu se je prijavilo 20 rednih učencev in 2 eksternista, izmed teh je napravil eden z odliko, ostali z dobrim uspehom.

Državna nižja gimnazija v Idriji. Na državni nižji gimnaziji sta bila dva razreda in sicer I. in III., skupaj 27 rednih učencev oziroma učenk. Z odliko sta napravila dva učenca. Spособnih za višji razred je 24 učencev. Nesposobni 1. Poučevalo je v ravnateljstvu vred 17 učnih moči. Zrelotni izpit so napravili slednji učenci: Berčič Karol iz Idrije, Gantar Kajetan iz Idrije z odliko, Gostiša Alojzij iz Zadolga, Grum Julij iz Idrije, Izakur Ivan iz Idrije, Janežič Fran iz Maribora, Kobal Viktor iz Idrije, Martinec Peter iz Kobarda, Novak Alojzij iz Idrije, Pelhan Albin iz Idrije, Tratnik Davorin iz Idrije, Uršič Franc iz Idrije, Veljakinec Josip iz Idrije, Vončina Anton iz Idrije, Vončina Dragotin iz Idrije, Vončina Viktor iz Idrije, Vuča Stanislav iz Sv. Lucije, Waitritsch Hmko iz Laškega lrga, Zagar Bogar in Klanca, Rudolf Rudolf iz Grosuplja, Gruntar Izidor iz Kobarida, ekst., Petrič Viktor iz Idrije, eksternist.

PODGORA.

Sodrugi urednik!
Oglašamo se zopet v našem »Delu«. Topot radi prepo-trebne ustanovitve konsumnega društva. Pred vojsko je eksistiralo konsumno društvo tu v Podgori. Zastopane so bile v odboru vse tri stranke. Radi izkruha svetovne vojne je postalo skladišče kup razvalin. Ker so se tukajšnje družine po večini vrnile že domov, katerih stanovanje jim j ena pol podrtja hiša ali baraka, je nam odbornikom pri srcu, kaj je treba napraviti, da v najkrajšem času zopet ustanovimo lastno podružnico konsumnega društva, začasno pod nadzorstvom Tržaške centrale. Ako bi tu v Podgori razpolagali s skladiščem, bi takoj v začetku tega leta postavili na noge prepotrebno konsumno društvo. Radi tega prosimo tržaško centralo, da nam gre v tem oziru na roko, da čim prej pridemo zopet do tukajšnje skladišča. Napravili bi ta korak sebi in tukajšnjemu delavstvu v veliko korist, ker je tukajšnje delavstvo sito do glja domačih izkoriščevalcev. Potrudili se bomo z vsomi svojimi močmi, da v najkrajšem času dobimo delavstvu prepotrebno delavsko združbo. Obenem vprašamo stare odbornike, kaj neki pomenijo neki tajni dogovori? Ali ne veste, da vaše žene dan za dnevom jetejo ob dnevni naraščajoči dražnji? Potrudite se vi stari odborniki, takratni zastopniki socialistične stranke in odprite oči proti onim, ki se shajajo k tajnim dogovorom.

Dne 8. jul. 1920. se je vršil v Idriji občni zbor »Okr. učiteljskega društva logaškega«. Učiteljstvo se je na tem zborovanju soglasno izjavilo za pristop k Del. zbornici v Trstu.

RUKAVAC.
Pokvareni stvarovi vjek na poslu. — U svakom mjestu, kao što i ovdje najde se pokvarenih izroda i stvarova-dinuncijatora, koji uvijek nastoje nebi li što nanjuhali u nameri samo da nanesu štetu svojim idealnim protivnicima.

U ovome mjestu imade nekoliko glupo gimnazijalno naobražene inteligencije, koja uvijek rovarae, i navaluje na svakoga se podvalama koji se neslaže njihovim Jugoslavenskim nacionalizmom i patriotizmom. Ima već nekoliko mjeseca od kada se počeo vraćati iz Amerike naši drugovi, koji su tamo pripadali Jugoslavenskom Komunističkom Savezu, i ovi drugovi, koji su pristupajući u pomenuti Savez odmah uvidjeli, da je to jedini pokret kroz kojega se proletarijat može oslobodjati iz mrak neznanja i tradicija. I ovi drugovi kao vjerni i svijesni svoga interesa radničke stvari. Odmah čim se povratiš iz Amerike, počeo širiti ideju, — spasonosnu veličanstva, no ideju oslobodjenja. No, ta ideja, šovinistima Jugoslav. buržoazije nije po volji, i zato našao se jedan izmedju gore pomenute glupo naobražene inteligencije koji je bio članik u propaloj austrijskoj vojsci. I taj hrabri junak grozio se, da će sve Amerikance internirati, taj bivši razbojnik u austrijskoj vojsci hteo bi igrati ulogu diktatora, kao inkvizitor u srednjem vijeku.

To vam je taj pokvareni stvar po imenu Josip Kinkela, bivši članik u austrijskoj vojsci, koji je promoviran što su povodom jedne detektivske karabinjerjske navale u noči, uhvatili jednog našeg druga, i to u svojoj kući. Naš drug mislio si, da su to kakvi razbojnici — lupeži, ugrabio si pušku, kao za obranu, ali odmah iz tajnim policistom skočile karabinjerji, i tako ga uhvatise i odvleši u Tržaški zatvor, gdje već leži četiri tedna, i osudise ga nezgodno na deset mjeseci zatvora. Eto, što su vam u stanju učiniti pokvareni stvarovi, koji pozivaju ono mrštimar, samo da im se spuni kiti. No, ali da vidimo što radi i rovari taj pokvareni stvar, kao vojda svoje čete glupo gimnazijalne inteligencije, koja se znade nastajati u gostionama, i huškati masu na talijanske vojnike nakon čega došlo je po nekoj put do izgreda i tučnjave i zatvora. Ali znate, kako ti profirganci rade? Najprije naukušaju mize goste, a krivac postane onaj, koji nebi počinio što takvoga, kada nebi bio nauškan.

Mi kao socialisti, jesmo protivnici svake nepravde nasilja i tiranije. I zato mi hoćemo da se radni narod spa-meni, da postane svijestan svoga interesa zajedničke radničke stvari, a ne da bude stajnja i igračka u rukama šovinista, bilo koje nacionalističke buržoazije koja uvjek rovari izazivajući svakovrsna nasilja sa barbarizma postupanjem. Pogledajmo samo na ono zločinačko-barbarsko nasilje, što ga počinise šovinisti Jugoslav. buržoazije u Splitu, a kao mlo za dragu, talijanski šoveniste u Trstu, Rijeki, Puli i Pazinu.

Covjek zdravog razuma mora protestovati sa zgražanjem: mora dignuti glas negodovanja na takle užasne tragedije koje se odigravaju na pozornici društvene zgrade truležnog kapitalizma. Nije bilo dosta 5 godina krvoprolića, rušenja i palca, kulturnih stečevina. Radna klasa, sija je do glja kapitalističkog prokletstva, samo ali lupeži i razbojnici nacionalističkog fanatizma, — nerazumno stvarenje koje nema ni trunke osjećanja prema ljudskom životu, nego još uvijek traže nove žrtve. Nacionalistički fanatizmi igrači će ulogu barbarizma tako dugo, dok se zavedeni radni narod ne opameti, i ne osvijesti, te učini konac zločinačkim kapitalizmu, koji se uvijek natežuje, koji će bolje izvršiti i odigrati ulogu barbarske civilizacije.

Radnici, nemojte nasjedati protivnicima radničke klase, nemojte se bazirati na njihove licumerske izraze, i klevete protiv komunizma. Organizujte se kao politična klasa u radničke komunističke, ekonomske i političke organizacije, to vam je jedini put i spas. Komunizam ili socijalizam, nosi slobodu i spas radnom čovječanstvu cjeloga svijeta.

Izdaja za socialistično zvezo v Julijski Benečiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT
Tiska tiskarna „Lavoratore“ v Trstu.

Zaloga ur in zlatanine ter delavnica
ALOJZIJ POVH
sodni izvedenec
Trst, Piazza G. Garibaldi 3 (ex Barriera)

Gospodarsko društvo na Proseku
išče krčmarja
Pogoji v delavnik od 7-10 zvečer in ob nedeljah celi dan.
ODBOR.

Okrajna bolniška blagajna v Nabrežini

Naznanilo.

V zmislu par. 29 pravil in sklepa odborove seje z dne 3. julija 1920 je v uradu okrajne bolniške blagajne v Nabrežini razpoložen volilni imenik za volitev občnega zbora. Obvešča se prizadete (zavarovance in delodajalce) volilnega okraja Komen, da volitev 37 delegatov od strani članov blagajne (zavarovance) in 19 zastopnikov od strani delodajalcev se